

Bostadsutskottets betänkande

1983/84:24

om anslag till bostads- och planadministrationen m. m. (prop. 1983/84:100 delvis)

1 Propositionen

Regeringen har i proposition 1983/84:100 bilaga 13 (bostadsdepartementet) under B 1 och B 2 (s. 18–26) samt C 1 (s. 87–90) föreslagit riksdagen att under elfte huvudtiteln för budgetåret 1984/85 anvisa

1. till Bostadsstyrelsen ett förslagsanslag av 52 102 000 kr.,
2. till Länsbostadsnämnderna ett förslagsanslag av 37 401 000 kr.,
3. till Statens planverk ett förslagsanslag av 34 948 000 kr.

2 Motionerna

Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1983/84:

1974 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att till Länsbostadsnämnderna för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 36 401 000 kr., ett i förhållande till regeringens förslag minskat belopp med 1 milj. kr.,

1975 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att till Bostadsstyrelsen för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 47 102 000 kr., ett i förhållande till regeringens förslag minskat anslag med 5 milj. kr.,

1999 av Kjell Mattsson m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fastighetsjuridisk rådgivning,

2035 av Rolf Dahlberg (m) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(2) att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till åtgärder som möjliggör ett avskaffande av statens planverk på sätt som anges i motionen.

2072 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(3) att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om – – – en mer decentraliserad hantering av låneärenden (yrkandet i vad avser en minskad detaljering i bostadsfinansieringsförordningen behandlas i betänkandet BoU 1983/84:23),

(4) att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en utredning tillsätts med uppgift att pröva möjligheterna att sammanslå bostadsstyrelsen och statens planverk till en myndighet.

3 Uppgifter i anslutning till motionerna m. m.

3.1 Bostadsverkets organisation samt handläggningen av ärenden om statligt stöd till bostadsbyggandet

Bostadsverket – bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna – har det primära ansvaret för den statliga verksamheten när det gäller att främja bostadsförsörjningen.

Bostadsstyrelsen har ett övergripande ansvar som avser hela bostadssektorn. Enligt sin instruktion (1965:669, ändrad senast 1983:537) har styrelsen som huvuduppgifter bl. a. att handha den statliga låne- och bidragsverksamheten för att främja bostadsförsörjningen, att undersöka och belysa utvecklingen i fråga om bostadsbyggande, bostadsmarknad och bostadssociala förhållanden och på grundval härav ge underlag för beslut som avser det framtida bostadsbyggandets omfattning och inriktning, samt att på lämpligt sätt bistå kommuner, byggherrar och andra, som medverkar i bostadsbyggandet. Bostadsstyrelsen har även i uppgift att främja långsiktig planering av byggandet och fortgående allmän förbättring av bostadsförsörjningen, att genom råd och information främja konsumentupplysning och varudeklaration på bostadsområdet, att främja sådant utvecklingsarbete inom styrelsens arbetsområde, vars resultat kan väntas komma till praktisk användning inom bostadsförsörjningen samt att i övrigt ta de initiativ som kan behövas för att främja att goda bostäder byggs och att en god boendemiljö skapas.

Bostadsstyrelsen leds av en styrelse som består av sju ledamöter med generaldirektören som ordförande. Under generaldirektören bedrivs arbetet på fyra byråer: boendebyrån, byggnadsekonombyrån, rättsbyrån och administrativa byrån samt ett personalkontor. Dessutom finns ett revisionskontor, en författningsenhet, en informationsenhet samt ett verkssekreteriat. Till styrelsen är vidare knutna rådet för belånings- och värderingsmetoder, bostadssociala rådet samt delegationen för samlingslokaler. Vid bostadsstyrelsen fanns den 1 juli 1983 enligt budgetpropositionen 161 tjänster.

Bostadsstyrelsen är chefsmyndighet för *länsbostadsnämnderna*. Dessa är länsmyndigheter för den statliga verksamheten för att främja bostadsförsörjningen. I Gotlands län fullgör länsstyrelsen de arbetsuppgifter som i övriga län handhas av länsbostadsnämnderna. Varje länsbostadsnämnd består som regel av fem ledamöter, som utses av regeringen samt länsbostadsdirektören. I storstadslänen omfattar nämnden flera ledamöter. Länsbostadsnämnderna är uppdelade på en teknisk och en administrativ avdelning. Antalet tjänster på nämnderna uppgick den 1 juli 1983 till totalt 496, varav ca 145 på den tekniska och ca 280 på den administrativa avdelningen. 70 tjänster är gemensam personal. Dessutom finns ca 40 anställda med lönebidrag vid nämnderna.

Länsbostadsnämndernas arbetsuppgifter inbegriper bl. a. beslut om lån och bidrag till nybyggnad, ombyggnad, förbättring av bostäder och energibesparande åtgärder samt förvaltning av utestående lån. Nämnderna har

också tillsyn över kommunernas verksamhet i samband med beslut om bostadsbidrag.

Lokalt handhas låne- och bidragsverksamheten av de *kommunala förmedlingsorganen*. De förmedlar ansökningar om lån och bidrag till länsbostadsnämnderna med egna yttranden. Förmedlingsorganen beslutar om bostadsbidrag samt i vissa fall om bostadsanpassningsbidrag och energisparbidrag. Inom ramen för en försöksverksamhet har vissa kommuner fått möjligheter att i stället för länsbostadsnämnden besluta om statligt stöd för vissa förbättringsåtgärder i bostadshus.

3.2 Staten och kommunerna inom plan- och byggnadsväsendet

Statens planverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden om plan- och byggnadsväsendet. Enligt sin instruktion (1978:848, ändrad senast 1983:549) åligger planverket särskilt att insamla och bearbeta kunskaper och erfarenheter inom dess verksamhetsområde, att i anslutning till den allmänna uppsikten över plan- och byggnadsväsendet ge råd och vägledning för planväsendet samt meddela föreskrifter och allmänna råd för byggnadsväsendet. Planverket skall vidare enligt sin instruktion verka för samordning mellan sina och andra myndigheters regler i frågor som rör plan- eller byggnadsväsendet. Dessutom skall planverket verka för samordning mellan verket och andra myndigheter när det gäller dels insamling och bearbetning av kunskaper och erfarenheter som rör hushållning med mark och vatten, dels råd och vägledning beträffande fullföljandet av de riktlinjer som har beslutats för hushållningen med mark och vatten.

Enligt byggnadsstadgan (76 §) har statens planverk att meddela föreskrifter och ge exempel på godtagna tekniska lösningar och de allmänna råd i övrigt som behövs för tillämpningen av byggnadsstadgan. Dessa råd och föreskrifter publicerar planverket i Svensk byggnorm (SBN).

Planverket prövar efter ansökan frågor om typgodkännande avseende konstruktioner eller utförande i övrigt av byggnader eller andra anordningar, om vilka bestämmelser ges i byggnadsstadgan. Om en produkt typgodkänts skall planverket utfärda bevis om detta. Planverket biträder även i övrigt utomstående med utlåtande, undersökning eller annat arbete, om det är av allmänt intresse för byggnadsväsendet.

Planverket leds av en styrelse. Chef för planverket är en generaldirektör. Verket är organiserat på två avdelningar, planavdelningen och byggnadsavdelningen. Avdelningarna är indelade i enheter. Inom verket finns vidare en administrativ byrå samt ett verkssekretariat. Till planverket har knutits tre rådgivande organ, rådet för samhällsplanering, tekniska rådet och rådet för stål- och betongnormer.

Till statens planverk hör i administrativt hänseende statens va-nämnd. Nämnden handlägger med hela landet som verksamhetsområde mål enligt lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar samt mål

enligt lagen (1976:838) om allmänna fjärrvärmeanläggningar.

Enligt budgetpropositionen (bil. 13 s. 88) fanns 147 tjänster vid verket budgetåret 1983/84.

På regional nivå har *länsstyrelserna* uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet. Enligt byggnadslagstiftningen skall länsstyrelserna öva tillsyn över planläggningen och byggnadsväsendet inom länet. I denna uppgift ingår som en del fastställelseprövning och besvärsprövning av ärenden enligt byggnadslagstiftningen. En annan viktig del av länsstyrelsernas arbete gäller samråd med kommunerna, bl. a. i frågor om den fysiska riksplaneringen.

Kommunerna har en viktig roll inom plan- och byggnadsväsendet. Det s. k. kommunala planmonopolet är kommunens viktigaste instrument inom bebyggelseplaneringen. Det kommunala planmonopolet innebär att kommunerna tillagts den exklusiva rätten att anta planer enligt byggnadslagen samt den därtill knutna byggnadslovgivningen. En ny plan- och bygglag väntas beslutas av riksdagen 1985. Lagen avses träda i kraft den 1 januari 1987. Även enligt denna lag kommer kommunerna att tilldelas viktiga uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet.

3.3 Tidigare riksdagsbehandling av frågor om bostads- och planadministrationen m. m.

Riksdagen förelades år 1978 ett förslag (prop. 1977/78:93) om ansvarsfördelningen inom bostadsförsörjningen m. m. I propositionen behandlades bl. a. inriktningen av bostadsverkets och planverkets verksamhet samt vissa organisationsfrågor. Riksdagen (CU 1977/78:28) ställde sig bakom vad i propositionen förordats. Den inriktning m. m. av verksamheten som då lades fast är i allt väsentligt fortfarande gällande.

I propositionen behandlades byggadministrationsutredningens betänkande Bostadsverket, Samordning-decentralisering (SOU 1976:26). I betänkandet föreslogs en sammanslagning av bostadsstyrelsen och planverket. Utredningen ansåg att behovet av samordning mellan bostadspolitisk verksamhet, fysisk planering och byggnadsväsen bäst tillgodosågs om verksamheterna handlades inom samma organisatoriska enhet. Utredningen ansåg att några påtagliga nackdelar med att föra samman bostadsstyrelsen och planverket till en myndighet knappast existerade och att de under alla förhållanden vägdes upp av fördelarna med en sammanslagning. I betänkandet lämnades förslag till en central organisation för verksamheten.

Majoriteten av de remissinstanser som uttalade sig om utredningens förslag i denna del var positiv till en sammanläggning. Planverket anförde bl. a. att sammanläggningen innebär fördelar, bl. a. genom att normarbetet kunde samordnas och genom att den fysiska planläggningen, byggandet och finansieringsfrågorna skulle komma att handläggas inom samma myndighet. Bostadsstyrelsen, som inte delade byggadministrationsutredningens förslag om sammanläggning framhöll att styrelsen är en sektorsmyndighet medan

planverkets verksamhet är av övergripande natur. En sammanläggning skulle enligt styrelsen innebära att mycket olikartade verksamheter förenades i ett verk.

I propositionen framhölls att en allmän restriktivitet borde gälla i fråga om att tillskapa stora enheter i samhället samt att en förbättrad samordning mellan bostadsstyrelsen och planverket kunde uppnås i huvudsak med bibehållande av de båda verken. I propositionen anfördes att de båda verken inte borde sammanläggas men att en bättre och nödvändig samordning mellan dem borde övervägas.

I en motion (s) anfördes att goda skäl för en sammanläggning hade lagts fram av byggadministrationsutredningen och att behov av samordning mellan bl. a. bostadspolitisk verksamhet och fysisk planering bäst tillgodoses om verken sammanlades.

Utskottet anslöt sig till vad i propositionen förordats och avstyrkte motionen. I en reservation (s) anfördes att utredningen klart visat fördelarna med en sammanläggning och att denna uppfattning vunnit starkt stöd av remissinstanserna. Reservanterna föreslog ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att en sammanläggning borde ske. Riksdagen följde utskottet.

4 Utskottet

I detta betänkande behandlas vad i budgetpropositionen föreslagits om anslag till bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnderna och statens planverk. Vidare behandlas inriktningen, utformningen och omfattningen av den statliga bostads- och planadministrationen såvitt dessa frågor tagits upp i vissa motioner.

Åtgärder som gör det möjligt att *avskaffa statens planverk* begärs i motion 2035 (m) yrkande 2. Motiveringen för yrkandet återfinns i motion 923 (m). I denna motion anføres bl. a. att Svensk byggnorm (SBN) bör ersättas med enkla tekniska funktionskrav och ett fåtal bindande bestämmelser. Ansvaret kan, enligt motionärerna, ligga direkt på riksdag eller regering. Vidare anføres att verkets typgodkännandeverksamhet skulle kunna privatiseras genom ett auktorisationsförfarande. Slutligen anføres att verkets information till kommunerna med fördel skulle kunna överföras till länsstyrelserna. Sammanfattningsvis anser motionärerna att planverket bör avskaffas och att nuvarande verksamhet antingen skall avvecklas, privatiseras eller överföras till andra myndigheter och departement.

Med anledning av vad motionärerna anført och hemställt vill utskottet anföra följande.

Som framgått ovan (avsnitt 3.2) har statens planverk ansvar för väsentliga uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet. Det är enligt utskottets uppfattning inte möjligt att i större omfattning avveckla denna verksamhet

även om verksamhetens inriktning m. m. kan behöva ses över vid skilda tillfällen. I detta sammanhang kan erinras om att verket årligen vid utarbetande av sitt budgetförslag har att överväga och pröva verksamhetens omfattning och inriktning. Inte minst i ett samhällsekonomiskt ansträngt läge blir denna prövning omfattande och noggrann och leder inte sällan till att i och för sig viktiga arbetsuppgifter måste skjutas på framtiden eller kanske inte alls kan komma att ingå i myndighetens verksamhet.

Såvitt rör planverkets verksamhet i den del denna berörs i motion 923 (m) vill utskottet ytterligare anföra. Motionärerna anser som framgått ovan att SBN bör kunna ersättas med enkla funktionskrav m. m. och att ansvaret för arbetet i samband därmed kan ligga direkt på riksdag eller regeringen. Utan att här närmare gå in på omfattningen och utformningen av normerna som sådana vill utskottet erinra om att i den lagrådsremiss med förslag till ny plan- och bygglag (PBL) som f. n. behandlas av lagrådet frågan om SBN:s ställning m. m. i en ny bygglagstiftning tas upp. Bostadsministern anför därvid att en ny SBN bör utarbetas i anslutning till PBL. Frånsett ett förslag i PBL-remissen om ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela vissa materiella bestämmelser förordas i lagrådsremissen inte några större avvikelser från dagens normgivningssystem på byggsidan. Detta innebär, om vad i lagrådsremissen i denna del anförts förverkligas, att PBL-systemet kommer att bestå av lag, förordning och myndighetsföreskrifter. Det finns inte anledning att här föregripa riksdagens behandling av PBL-förslaget. Utskottet vill dock uttrycka den uppfattningen att det inte är realistiskt och inte heller önskvärt att lägga, vad i motionen i denna del föreslagits, till grund för ett riksdagens beslut om hur normarbetet på byggsidan i fortsättningen bör utformas. Tvärtom finns goda skäl hävda att den ordning som gäller i dag i allt väsentligt torde komma att bestå under den period som nu kan överblickas. Med det anförda har utskottet inte nu tagit ställning till frågan om normernas detaljeringsgrad m. m.

Vad rör den i motionen berörda frågan om planverkets typgodkännande-verksamhet är avsikten att denna helt skall finansieras med avgifter. I budgetpropositionen (bil 13 s. 90) anför bostadsministern att han räknar med att kostnaderna för verksamheten i likhet med föregående budgetår även under nästa budgetår helt skall finansieras med avgifter. Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i budgetpropositionen såvitt rör typgodkännande-verksamheten och finansieringen av den. Som framgått ovan (avsnitt 3.2) innebär verksamheten bl. a. att typgodkännande utfärdas avseende konstruktion eller utförande i övrigt av byggnader eller anordningar, om vilka bestämmelser ges i byggnadsstadgan. Det är inte heller beträffande denna verksamhet realistiskt eller önskvärt att den privatiseras genom ett auktorisationsförfarande eller på annat sätt. Motionärernas inställning till planverkets typgodkännande-verksamhet delas inte av utskottet.

Vad slutligen rör motionärernas förslag om att planverkets information till

kommunerna med fördel skulle kunna överföras till länsstyrelserna finns anledning erinra om att länsstyrelserna redan f. n. har viktiga uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och att det därvid finns behov av information och samråd mellan länsstyrelserna och kommunerna. Vad i motionen anförts om planverkets information till kommunerna är dessutom alltför allmänt hållet och opreciserat för att tas som utgångspunkt ens för en mycket översiktlig diskussion om utformningen av planverkets information till kommunerna.

Sammanfattningsvis finner utskottet att vad i motion 2035 (m) yrkande 2 föreslagits om ett avskaffande av statens planverk inte bör bifallas av riksdagen. Som framgått ovan saknas i motionen på varje punkt bärande motiv för det framlagda förslaget. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 2035 (m) yrkande 2.

En utredning med uppgift att pröva möjligheterna att *sammanslå bostadsstyrelsen och planverket till en myndighet* föreslås i motion 2072 (c) yrkande 4. Motionärerna anför att ett allmänt krav är att man skall minska administrationen. Om detta skall bli möjligt måste riksdagen enligt motionärernas uppfattning besluta om radikala förändringar i regelsystemet bl. a. såvitt avser bostadsfinansieringssystemet. Dessa förändringar bör enligt motionärerna utformas så att det nuvarande finansieringssystemet för bostäder ersätts med ett räntelånesystem.

Motionsförslag till sådana förändringar har utskottet avstyrkt i betänkandet BoU 1983/84:23 bl. a. med hänvisning till bostadskommitténs pågående arbete. Redan mot bakgrund härav avstyrker utskottet bifall även till motion 2072 (c) yrkande 4 om utredning om sammanslagning av bostadsstyrelsen och planverket. Därutöver bör erinras om att riksdagen (prop. 1977/78:93 CU 28) år 1978 som framgått ovan hade att pröva frågan om en sammanslagning av de båda myndigheterna och därvid ansett att en sammanslagning inte borde ske. Även om det kan hävdas att det under tiden därefter inträffat omständigheter som skulle kunna motivera en översyn av frågan finner utskottet inte nu skäl förorda att en sådan översyn görs. Utskottet utgår från att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på frågan om organisationen m. m. av de statliga myndigheternas verksamhet och vidtar de åtgärder som kan anses erforderliga utan riksdagens begäran därom.

En mera *decentraliserad hantering av ärenden om statligt bostadsstöd* föreslås i motion 2072 (c). I motionens yrkande 3 hemställs att riksdagen beslutar begära förslag i frågan. Motionärerna anser att en decentralisering av låneärenden till kommunal nivå medför snabbare handläggning och lägre administrationskostnader. Även detta motionsförslag förutsätter enligt motionärernas uppfattning att den av dem förordade utformningen av bostadsfinansieringen genomförs.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att frågan om beslutsnivån när det gäller ärenden om statliga bostadslån flera gånger övervägts av regering och

riksdag. Här kan erinras om att den ovannämnda byggadministrationsutredningen föreslog en kommunalisering av vissa låne- och bidragsbeslut. Detta förslag fick ett blandat mottagande av remissinstanserna. Det vann heller inte stöd av regering och riksdag.

Enligt utskottets uppfattning finns goda skäl för en anslutning till en princip som innebär att en uppgift inte bör ligga på högre beslutsnivå än nödvändigt i förhållande till de av besluten berörda. För att en kommunalisering av långivningen skall ge positivt resultat krävs förmodligen en omfattande förenkling av regelsystemet. Även om regelsystemet har förenklats i intressanta omfattning bl. a. i samband med riksdagens beslut (BoU 1983/84:11) om ett bostadsförbättringsprogram finns enligt utskottets uppfattning dock inga större möjligheter till en mera allmän kommunalisering enligt motionärernas förslag. I sammanhanget vill utskottet dock erinra om att sedan den 1 januari 1984 pågår en försöksverksamhet med kommunal beslutanderätt i fråga om statligt stöd för vissa förbättringsåtgärder i bostadshus. Sålunda har de i verksamheten deltagande kommunerna att bl. a. besluta om vissa räntebidrag. Under försöksperioden skall kommunernas förmedlingsorgan i stället för länsbostadsnämnderna besluta om bidrag. Vidare beslutar kommunerna om bostadsbidrag samt i vissa fall i ärenden om bostadsanpassningsbidrag och energisparbidrag.

Utskottet utgår från att regeringen fortlöpande prövar om, och i så fall i vilken omfattning, det är lämpligt och önskvärt att kommunalisera bostadslåneverksamheten och lämnar riksdagen sin syn på frågan om en förändring av den administrativa hanteringen bedöms böra genomföras. En riksdagens uttryckliga begäran därom är mot denna bakgrund inte erforderlig. Utskottet vill erinra om att en utvärdering av den nu pågående försöksverksamheten med kommunal beslutanderätt kommer att ge ytterligare underlag för bedömning av frågan. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 2072 (c) yrkande 3 såvitt yrkandet behandlas i detta betänkande.

I tre motioner – motionerna 1974 (m), 1975 (m) och 1999 (c) yrkande 1 – behandlas frågor som berör anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna avseende budgetåret 1984/85.

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 24–25) föreslås länsbostadsnämnderna ges ansvaret för en *fastighetsjuridisk rådgivning* till småhusägarna med konsumentverket som centralt stödjande organ. Medel för utbildning och information i sammanhanget – ca 350 000 kr. för budgetåret 1984/85 – har föreslagits belasta det under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B16 Information och utbildning m. m.

Frågan om fastighetsjuridisk rådgivning tas upp i motionerna 1974 (m) och 1999 (c) yrkande 1. Enligt motionärernas uppfattning bör medel för verksamheten inte beräknas.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker vad i motionerna anförts om att medel för verksamheten inte borde beräknas eller att

verksamheten borde kunna tillgodoses utan att särskilda medel för den beräknades.

I propositionen har 5 milj. kr. beräknats under anslaget Bostadsstyrelsen (bil. 13 s. 21) för kommunernas medverkan i arbetet med åtgärder mot strålrisker i byggnader.

I proposition 1979/80:97 om åtgärder mot strålrisker lämnade riksdagen utan erinran ett förslag om att till kommunerna under en femårsperiod skulle utgå ett bidrag med 1 000 kr. för varje beviljat s. k. radonlån. Tidsperioden för denna bidragsgivning sträcker sig t. o. m. budgetåret 1985/86.

I motion 1975 (m) föreslås att det tidigare beslutade bidraget inte skall utbetalas.

Riksdagens tidigare beslut bör stå fast. Enligt utskottets uppfattning finns inte anledning förorda att den tidigare beslutade bidragsgivningen skall upphöra. Motion 1975 (m) avstyrks sålunda.

Beträffande *anslag i övrigt* såvitt nu är i fråga tillstyrks vad i budgetpropositionen förordats.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avskaffande av statens planverk* att riksdagen avslår motion 1983/84:2035 yrkande 2,
2. beträffande *sammanslagning av bostadsstyrelsen och statens planverk* att riksdagen avslår motion 1983/84:2072 yrkande 4,
3. beträffande *decentraliserad hantering av ärenden om stalligt bostadsstöd* att riksdagen avslår motion 1983/84:2072 yrkande 3 såvitt nu är i fråga,
4. beträffande *fastighetsjuridisk rådgivning* att riksdagen med godkännande av vad i regeringsprotokollet förordats avslår motionerna 1983/84:1974 och 1999 yrkande 1,
5. beträffande *anslag till bostadsstyrelsen* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motion 1983/84:1975 till *Bostadsstyrelsen* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 52 102 000 kr.,
6. beträffande *anslag i övrigt* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar
 - a. till *Länsbostadsnämnderna* ett förslagsanslag av 37 401 000 kr.,
 - b. till *Statens planverk* ett förslagsanslag av 34 948 000 kr.

Stockholm den 29 mars 1984.

På bostadsutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Ivar Nordberg (s), Bertil Danielsson (m), Per Olof Håkansson (s), Lennart Nilsson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Margareta Palmqvist (s), Rune Evensson (s) och Agne Hansson (c).

Reservationer

1 Avskaffande av statens planverk

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 5 börjar "Med anledning" och på s. 7 slutar "motion 2035 (m) yrkande 2" bort lyda:

Det är inte bara önskvärt utan i hög grad nödvändigt att motverka och komma till rätta med krångel och onödig byråkrati. Den enskilda människan skall vara utgångspunkten för utformningen av samhället. Ett sådant synsätt är den bästa garantin för begränsning av byråkratin.

Den byråkrati som vuxit fram genom politiska beslut är nu så omfattande, detaljerad och griper in i människors liv på ett sådant sätt att vägen till ett mindre byråkratiskt samhälle blir lång och arbetskrävande. Grunden för ett reformprogram innebär att strukturella förändringar måste vidtas på flera områden inom den offentliga sektorn. Metoder för att begränsa den offentliga sektorn är privatisering, rationalisering och/eller överföring till annan myndighet, avreglering eller avveckling.

Vad gäller motion 2035 (m) yrkande 2 om en översyn med inriktning på avskaffande av statens planverk finns enligt utskottets uppfattning goda motiv för riksdagen att ge sin anslutning till detta förslag. Som anförs i motionen bör det vara möjligt att ersätta Svensk byggnorm (SBN) med tekniska funktionskrav och ett fåtal bindande bestämmelser. Ansvaret för detta arbete kan med fördel läggas på riksdag eller regering. En sådan ordning skulle med ganska stor säkerhet innebära ett regelsystem i bättre samklang med statsmakternas intentioner. Nuvarande ordning innebär nämligen inte sällan att reglerna görs alltför omfattande och onödigt detaljerade. Normerna innebär fördyringar i byggprocessen. Exempel på vad en viss frihet från icke nödvändiga normer kan innebära i positivt hänseende finns sedan någon tid genom praktiska försök bl. a. i Uppsala.

Vad nu anförts visar enligt utskottets uppfattning att det finns anledning se över hur ett normarbete som utgår från brukarnas krav skall utformas. Detta arbete skall inte administreras av statens planverk.

Inte heller bör planverkets typgodkännandeverksamhet fortsätta. Som i motion 923 (m) anförts går denna verksamhet med förlust, något som även framgår av planverkets anslagsframställning. Denna förlustbringande verksamhet bör avvecklas. Den kan på goda grunder sättas i fråga. Om behov av

verksamheten finns kan den privatiseras t. ex. genom ett auktorisationsförfarande. Det saknas sålunda enligt utskottets mening tillräcklig anledning att denna verksamhet skall bedrivas av en statlig myndighet.

Vidare finns ingen anledning för planverket att bedriva direktinformation till kommunerna. Denna verksamhet kan med fördel anförtros länsstyrelserna. Under alla förhållanden torde behovet av information bli mindre i och med att den fysiska riksplaneringen inte längre har lika stor omfattning som den hade framför allt under 1970-talet.

Vad nu anförts innebär enligt utskottets uppfattning att goda skäl finns för riksdagen att bifalla motion 2035 (m) yrkande 2 och hos regeringen anhålla om förslag till åtgärder som gör det möjligt att avskaffa statens planverk.

dels utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *avskaffande av statens planverk* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2035 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

2 Sammanslagning av bostadsstyrelsen och statens planverk

Kjell A. Mattsson och Agne Hansson (båda c) anser – under förutsättning av bifall till utskottets hemställan under 1 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 7 som börjar "Motionsförslag till" och slutar "begäran därom" bort lyda:

Det finns, som redan byggadministrationsutredningen anförde år 1976, goda motiv för att slå samman bostadsstyrelsen och planverket till en myndighet. En nödvändig samordning mellan bostadspolitisk verksamhet, fysisk planering och byggnadsväsen tillgodoses enligt utredningen bäst om dessa verksamheter handläggs inom samma organisatoriska enhet.

Utredningens förslag fick ett mycket positivt gensvar under remissbehandlingen. Såväl Svenska kommunförbundet som en majoritet av de kommuner som yttrade sig i frågan var liksom planverket positiva till en sammanläggning. En önskvärd minskning av den centrala bostads- och planadministrationen skulle uppnås om sammanläggningen förverkligades. Genom en kommunalisering av ärenden som bostadslån m. m. skulle en ytterligare minskning av den centrala administrationen kunna genomföras. Denna fråga behandlar utskottet nedan.

Sammanfattningsvis finns anledning för riksdagen att förorda att en utredning tillsätts med uppgift att pröva möjligheterna att slå samman bostadsstyrelsen och statens planverk till en myndighet. Detta innebär en anslutning till motion 2072 (c) yrkande 4.

dels utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *sammanslagning av bostadsstyrelsen och statens planverk* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2072 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3 *Sammanslagning av bostadsstyrelsen och statens planverk* (motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 1 – att den del av utskottets betänkande på s. 7 som börjar ”Detta förslag” och slutar ”begäran därom” bort lyda:

Utskottet har ovan tillstyrkt ett motionsförslag (m) om att regeringen bör förelägga riksdagen ett förslag till åtgärder som gör det möjligt att avskaffa statens planverk. Mot denna bakgrund saknas skäl att i sak granska vad i motion 2072 (c) yrkande 4 föreslagits om sammanslagning av bostadsstyrelsen och planverket. Motionsyrkandet avstyrks. Ett avskaffande av planverket kan innebära att en mindre del av verkets nuvarande uppgifter åläggs bostadsstyrelsen.

4 *Decentraliserad hantering av ärenden om statligt bostadsstöd*

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Agne Hansson (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 7 börjar ”Utskottet vill” och på s. 8 slutar ”detta betänkande” bort lyda:

I motion 2072 (c) föreslås en minskad detaljreglering i bostadsfinansieringsförordningen och en decentralisering av låncärendena till kommunal nivå. En decentralisering skulle troligen medföra en snabbare handläggning och lägre administrationskostnader samt innebära att besluten kom närmare de berörda. Den försöksverksamhet med kommunal beslutanderätt i fråga om statligt stöd för vissa förbättringsåtgärder i bostadshus som pågår bör snarast utvärderas med sikte på att permanentas och utvidgas. Den nu förordade beslutsordningen bör kombineras med en översyn i avsikt att minska detaljeringsgraden i bostads- och förbättringslåneförfattningarna m. m.

Riksdagen bör hos regeringen anhålla om förslag om decentraliserad hantering av låncärenden enligt bostadsfinansieringsförordningen. Detta ställningstagande innebär en anslutning till motion 2072 (c) yrkande 3 såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *decentraliserad hantering av ärenden om statligt bostadsstöd* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2072 yrkande 3 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5 Fastighetsjuridisk rådgivning

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Agne Hansson (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 8 som börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "den beräknades" bort lyda:

Utskottet avstyrker bifall till förslaget i budgetpropositionen om fastighetsjuridisk rådgivning till småhusägare/köpare. Det finns skäl erinra om att det redan i dag torde finnas goda möjligheter till rådgivning utan att länsbostadsnämnderna ges en specialuppgift härvidlag. Det finns också anledning att vara mycket restriktiv till nya åtaganden. Besparingar måste göras på alla områden.

Utskottet ansluter sig sålunda till vad i motionerna 1974 (m) och 1999 (c) yrkande 1 föreslagits och avstyrker regeringens förslag om fastighetsjuridisk rådgivning.

dels utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *fastighetsjuridisk rådgivning* att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84:1974 och 1999 yrkande 1 inte godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,

6 Anslag till bostadsstyrelsen

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 9 som börjar "Riksdagens tidigare" och slutar "avstyrks sålunda" bort lyda:

Det är viktigt att s. k. radonlån kan utgå till fastighetsägare som vidtar åtgärder för att eliminera eller minska strålrisker i byggnader. Denna långivning bör kunna administreras av kommunerna utan att de erhåller ersättning för sina insatser i samband med långivningen. En besparing på anslaget till bostadsstyrelsen om 5 milj. kr. avseende budgetåret 1984/85 i förhållande till regeringens förslag blir därmed möjlig.

Utskottet tillstyrker med det anförda motion 1975 (m).

dels utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *anslag till bostadsstyrelsen* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1975 och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits till *Bostadsstyrelsen* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 47 102 000 kr.,

Särskilt yttrande

Avskaffande av statens planverk

Kerstin Ekman (fp) anför:

Det finns enligt min uppfattning inte tillräckliga skäl stödja förslaget i motion 2035 (m) om att åtgärder skall vidtas för att avskaffa statens planverk. Jag har därför anslutit mig till ståndpunkten att motionen bör avslås av riksdagen. Endast bostadsutskottets ledamöter från moderata samlingspartiet har reserverat sig till förmån för motionen.

Jag anser sålunda att planverket inte bör avskaffas. Däremot finns anledning att överväga hur verkets arbete med Svensk byggnorm (SBN) bör organiseras. Enligt min uppfattning är normerna f. n. alltför detaljerade och rigorösa. Det har vidare visat sig vara svårt att i tillämpningen av SBN skilja mellan föreskrifter och råd.

Det är enligt min uppfattning nödvändigt att en översyn görs av normarbets uppläggning och hur detta arbete bör organiseras. Inte minst viktigt i detta arbete är att minska normernas detaljeringsgrad och deras kostnadspåverkande effekt.

I folkpartiets partimotion 2113 har föreslagits en översyn av regelsystemet på bostadsområdet i syfte att uppnå avreglering och minskad detaljstyrning. Denna motion avser bostadsutskottet behandla hösten 1984. Det finns sålunda anledning att återkomma till frågorna.